

dentna duševna »misleča snov« v stik s snovjo možganov ... z njimi je skončana doba izključno spekulativne psihologije ... in ustanovljena je nova fiziološka psihologija ... ki prinaša povsem nove nazore v vzgojo, moralo, logiko, pravoslovje, zdravljenje umobolnih itd. in sploh v umevanje bistva človeškega ter isto spravlja v sklad z veliko, plodovito idejo o razvoju. S ponosom se zavedamo teh uspehov, ki oznanjajo zmago osvobojenega, napredujočega duha človeškega« (38).

Da so taki moderni nazori naleteli na oster odpor naših »znanstvenikov«, je moral izkusiti g. pisatelj v polni meri že prej, ko je zagledala študija beli dan. In vendar nam je jasno pokazal tesno zvezo med možgani in duševnimi pojavi na podlagi dejstev, in kako se je problem o zvezi med snovjo in duševnostjo, med telesom in duhom začel bližati pravilnemu reševanju, »ne da bi se bilo treba opirati na kakršnokoli metafiziko«. Možgani so torišče govorjenja, vseh čutil, sedež spomina, mišljenja in domišljije. S pesniškimi besedami zaključuje pisatelj svoje duhovito razmišljanje: »To pa, kar so možgani ustvarili, dokler je življenje valovalo v njih, dobrega in koristnega, bodisi v najtesnejšem krogu družine, prijateljev in znancev, bodisi v širšem ali celo najširšem javnem delovanju na socialnem, znanstvenem ali umetniškem polju — to ne umrje, nego živi dalje, prehaja (četudi neopaženo) od ust do ust, od roda do roda, izpodbuja in krepi, množi veselje, lajša gorje, plodi in plemeniti najvišji smoter človeškega stremljenja, to je kulturno napredovanje — izkratka: vse, kar so živi možgani ustvarili dobrega, živi blaženo večno življenje!«

J. Š.

Božena Němcová, Češke pravljice. I. zvezek. Slovenski mladini priredil Janko Osojnik. V Mariboru 1-12. Založil Mariborski Sokol. V. 8°. 80 str. Cena 1 K.

Narodni duh, ki preveva svetovnoznano »Babico«, diha tudi iz pravljic Bož. Němcove. Njih vsebina seveda ni povsem duševna last pisateljice: več motivov je znanih tudi našim pravljicam, nekatere so le varijante indogermanskih pravljic sploh. Izmed šestere priobčenih pravljic je večina nekak pravljčni potpuri; enotno zaokrožena in dobro uspeša je pravljica »O labodu«. Etično jedro pravljic je zavito v preprosto, živahno pripovedovanje, ki pa večkrat ne dosega otroškonaivnega tona pravljic Milčinskega. — Naša ljudskošolska mladina bo marljivemu prireditelju za nov dar prav hvaležna. Zbirka je izšla kot 7. zvezek knjižnice »Mariborskega Sokola«, ki je poklonil slovenski mladini že mnogo zabavnega in poučnega berila. A. L.

Slovstveni zapiski.

Kette in Aškerc. V »Ljublj. Zvonu« 1. 1900. (str. 508—511) je izšel članek Otona Župančiča »Misli o Kettejevih poezijah«. Tu čitam: »Kette je eden glavnih reformatorjev naše lirike. Razširil je ozke meje, ki jih je postavil eterski Gregorčič naši poeziji. Le plaho, s prsti se je dotikala muza Gregorčičevega življenja; Gregorčič je idealist in eklektik do skrajnosti; njegov krasni pesniški jezik je skoro breztelesen; on rabi samo izbrane besede, vsak krepkejši izraz je tej mehki pesniški duši profan. In bati se je bilo, da naš pesniški jezik, rabljen od nespretnih epigonov, sčasoma popolnoma ne obledi in ne izgubi vse življenjske sile. Tu je nastopil krepki Aškerc s svojim krepkim, svežim jezikom, jezikom realista, epika: ker podaje pesniku snov vse življenje, mora črpati tudi jezik svojo silo iz vsega